

1574349

Українська бібліотека
Голокосту

ДЖЕК ЗАВІД

**З ЛЮДМИРА ДО АМЕРИКИ:
КРІЗЬ СТРАЖДАННЯ, ПРАЦЮ І РОКИ**

Джек Завід (Янкель Завідович, 27.08.1913 – 21.12.2001) – людина, яка дивом вціліла у безжальному полум'ї Голокосту, повністю втративши власну родину. Я. Завідович був освіченою, політично і соціально активною людиною. Пройшовши через трагічні випробування Другої світової війни, він поділився з нащадками своїм життєвим, подекуди дуже гірким, досвідом про виживання під час Голокосту і побудови нового життя після Другої світової війни у США – на чужині, що стала згодом його новим домом.

У своїх спогадах Янкель Завідович яскраво описав рідне місто Володимир-Волинський, яке в єврейському середовищі називалось Людмир. Мемуари містять чимало безцінної інформації про життя єврейської громади у місті і трагічні події періоду Голокосту: погроми, створення гетто, масові розстріли тощо.

Видання стане в нагоді усім, хто цікавиться історією Голокосту на українських теренах, локальною історією.

Зміст

Від перекладача.....	3
Нотатки редакторки.....	5
Передмова.....	6
Пошук історичного контексту та фактів.....	8

Частина I:

Моє життя перед Другою світовою війною

Вступ.....	12
Мої бабуся Зісель та дідусь Лейб.....	16
Пінхас Шапіро з Корця і Ребе.....	20
Сім'я мого батька.....	28
Мої бабуся і дідусь по материнській лінії Шая і Фейга.....	31
Мій батько Йосеф.....	36
Моя мати Рахіль.....	40
Перша світова війна і час після неї.....	43
Школа і гімназія.....	46
Залицання і робота на лісопильні.....	52
Юридична школа Варшавського університету.....	55
Антисемітизм у кампусі.....	56
Повернення до Людмира.....	60
Життя у Варшавському університеті.....	61
Вовняний бізнес у Варшаві.....	64
Вакуум лідерства, політична плутанина і спроби покинути Європу.....	72
Рятуючись від військового призову.....	79
У людмирській в'язниці.....	82
Вступ до польського війська.....	85

Частина II:

Моє життя під час Другої світової війни

Війна почалась.....	89
Втеча з Варшави.....	91
Думки про Польщу.....	93
Життя за радянської влади.....	94
Поразка Червоної армії.....	97
Німці вторгаються в Людмир.....	98
Початок життя при німцях.....	100
Вбивство у в'язниці.....	104
Страх і чутки в гетто.....	107
Перший погром єврейського Людмира.....	110
Схованка в сараї.....	113
Назад у гетто і сарай Возняка.....	115
Життя у гетто.....	120
Польські та українські погроми.....	124
Третій погром єврейського Людмира.....	128
Рахіль.....	134
Заховані в сараї Басанця.....	137
Ховаючись у лісі.....	139

Частина III:

Моє життя в Європі після Другої світової війни

Повернення до Людмира.....	145
Спільне проживання у нашому домі.....	149
Від'їзд із Людмира.....	152
Мандрівка до Щецина.....	152
Життя у Щецині.....	155
Через табори переміщених.....	163

Життя у Шондорфі.....	167
Подорож до Америки.....	172
Розмірковуючи про першу половину мого життя.....	178

Частина IV:

Моє життя в Америці

Прибуття до Балтимора.....	184
Обробка м'яса в Нью-Йорку.....	192
Птахівництво у Південному Джерсі.....	201
Політика та дія.....	210
Джиммі Гоффа і політика яєць.....	213
Кошерне харчування Завіда в Атлантик-Сіті.....	219
Помічник директора Єврейського будинку для літніх людей.....	227
Тіні Голокосту.....	231
Подорож до Ізраїлю.....	236
Співка тих, хто вижив у Голокості, в конгрегації Родеф Шолом.....	248
Мої діти та онуки.....	258
50 років потому.....	273
Додаткові джерела.....	275
Хронологія.....	276
Євреї з Людмира, які вижили.....	280